

دکتر محمد وحید دستگردی

پرفسور یرژی بچکا ایرانشناس چکسلواکی

پرفسور یرژی بچکا دانشمند عالیمقدار و ایرانشناس بزرگ چکسلواکی در شانزدهم اکتبر سال ۱۹۱۵ در پراگ چشم به جهان گشود. به ناز تحصیلات متوسطه وارد دانشکده حقوق دانشگاه شارل (Charles) در پراگ شد و در این رشته فارغ التحصیل آمد. سپس به دانشکده ادبیات دانشگاه شارل رفت و به تحصیل السنه فارسی، عربی و ترکی و تحقیق در تاریخ فرهنگ آسیای غربی پرداخت و در مکتب استادانی نامدار چون ژان بیکا (Jan Rypka) و فیلیکس تاوور (Felix Tauer) دانش آموزی کرد. در سالهای ۱۹۳۹-۱۹۴۰ بعلت اشغال کشور چکوسلواکی بوسیله آلمان نازی و بسته شدن دانشگاههای چکوسلواکی تحصیلات خود را قطع کرد.

پس از آرام شدن اوضاع به تحصیل خود ادامه داد و در سال ۱۹۴۵ باخذ درجه دکترا در علم حقوق نائل آمد. پس از انجام خدمت نظام بعنوان مدرس در دانشکده ادبیات بتدریس پرداخت. (۱۹۴۷-۱۹۵۲) و ضمناً در مؤسسه شرقشناسی آکادمی علوم چکسلواکی در رشته فقه اللغه ایرانی به تحقیق و تفحص پرداخت. در سال

۱۹۵۰ موفق به اخذ دکترا در رشته فرهنگ و ادب ایران (ایران‌شناسی) شد در سال ۱۹۶۰ با دفاع از رساله علمی و بسیار تحقیقی خود «تاریخ ادبیات تاجیک از قرن ۱۶ تا عصر کنونی» به کسب درجه علمی (Csc) نائل آمد. در همین زمان به تحقیق در رشته ادبیات فارسی آسیای میانه (تاجیک‌پژوهی و دری افغانستان) پرداخت و از اینجهت چندین بار به دوشنبه و کابل سفر کرده ماهها در آن خطه رحل اقامت افکند. همچنین برای آشنائی عمیق با فرهنگ افغانستان و شناخت دقیق آن در سال ۱۹۶۳ در «پشتو تولنه» در کابل به مطالعه و تحقیق در زبان پشتو پرداخت و در همین سال به عضویت انجمن زبان افغانستان درآمد.

پرفسور بچکا در اکثر مجامعی که برای بزرگداشت فرهنگ ایران در نقاط مختلف جهان برگزار شده شرکت جسته و سخنرانیهائی بدیع در مورد زبان و ادب ایران ایراد کرده است. مهمترین این مجامع عبارتند از: مجمع بین‌المللی شرق‌شناسان، مسکو ۱۹۶۰ - مراسم بزرگداشت پانصدمین سال تولد عبدالرحمن جامی، دوشنبه ۱۹۶۴ - مجمع بین‌المللی ایران‌شناسان، تهران ۱۹۶۶ - مجمع بین‌المللی نسخ خطی، کابل ۱۹۶۷ - جشنهای باشکوه دو هزار و پانصدمین سال بنیانگذاری شاهنشاهی ایران، تهران ۱۹۷۱.

پروفسور بچکا از سال ۱۹۵۷ تا سال ۱۹۶۶ دبیر اول مجله «نویارینت»

(Novy orient) و از سال ۱۹۶۰ تا ۱۹۶۸ عضو هیئت تحریریه مجله نیوارینت - بیمانسلی (New orient Bimonthly) بوده و از سال ۱۹۶۴ تا کنون عضو هیئت تحریریه مجله علمی مؤسسه شرق‌شناسی پراگ «آرخیوارینالنی» (Archiv orientalni) میباشد. از این دانشمند بزرگ ایران‌شناس تا کنون مقالات و رسالات متعددی در مورد زبان و ادبیات ایران در مجله‌های معتبر جهان انتشار یافته است که اهم آنها بشرح

زیر است .

- ۱- روابط ما با ایران، مجله «لیدو نوینی» ۱۹۴۹.
- ۲- خدمت چکسلواکی به ایرانشناسی جهان، مجله نوی ارینت «
- ۳- آثار دانشمندان چکسلواکی درباره ادبیات فارسی و تاجیکی، مجله «شرق سرخ» بخط تاجیکی، دوشنبه سال ۱۹۵۷.
- ۴- یادداشتهای یکی از ادبای چکوسلواکی درباره پیروسلمانی «شرق سرخ» بخط تاجیکی .
- ۵- رودکی و ادبیات تاجیک «نوی ارینت».
- ۶- ۷۰۰ سال گلستان سعدی، مجله «کلوپ» ۱۹۵۸.
- ۷- رودکی ۸۵۸-۱۹۵۸ «نوی ارینت» .
- ۸- مقالات جدید درباره رودکی بقلم دانشمندان روسی و تاجیک ، «مجله شرقشناسی» ۱۹۶۰.
- ۹- مصاحبه بایان ریپکا «راهنمای کتاب» شماره های ۹ و ۸ ص ۶۷۲-۶۷۶.
- ۱۰- تحقیقات راجع به فرهنگ و ادبیات تاجیک در چکوسلواکی .
- ۱۱- ایرانشناسی در چکوسلواکی، مجله «ژوندون» کابل ۱۹۶۳ .
- ۱۲- فرهنگ و ادبیات خاور نزدیک در چکوسلواکی، پراگ ۱۹۶۳.
- ۱۳- ادبیات تاجیکی از قرن شانزدهم تا زمان کنونی «تاریخ ادبیات ایران» بقلم پرفسور یان ریپکا و همکاران ۱۹۶۸. این کتاب تاکنون بزبانهای آلمانی، انگلیسی، لهستانی، روسی ترجمه و دو مرتبه بزبان چکی چاپ و منشر شده است .
- ۱۴- مدارس اسلامی در آسیای مرکزی «نوی ارینت» ۱۹۶۷ .
- ۱۵- تاریخچه فعالیتهای ایرانشناسی در چکوسلواکی «آیندگان» ۱۳۴۸.

- ۱۶ - دو داستان انتقادی در ادبیات ایرانی و تاجیک « حاجی آقا » بقلم صادق هدایت و « مرگ سودخور » بقلم صدرالدین عینی «مجله شرقشناسی» ۱۹۷۰.
- ۱۷ - پروفسور یان ریپکا ایرانشناس چکوسلوواکی «مجله ارمنان» شماره ۱۰ سال ۱۳۴۸ ص ۵۴۵-۵۵۳

پروفسور بچکا علاوه بر آثار فوق تقریباً ۱۲۰ تقریظ علمی در مورد کتابهای ایرانی، تاجیکی، افغانی و اروپائی بزبانهای چکی، آلمانی، و انگلیسی و فارسی در مجلات معروف جهان مانند آرخیوارینتالنی « (Archivorientalni) «شرق سرخ» «مجله شرقشناسی لندن» و «ارمنان» نوشته که از آثار مهم تحقیقی بشمار میروند.

این دانشمند ضمناً تعدادی از حکایات نویسندگان ایرانی مانند صادق هدایت، بزرگ علوی، مصطفی رحیمی و چند نمونه از فرهنگ عامه ایران را ترجمه و منتشر کرده است.

پرفسور بچکانیز مانند استاد بزرگوارش مرحوم پروفسور ریپکابه مجله ارمنان علاقه فراوان دارد و مقالات تحقیقی شیوائی از وی در این مجله منتشر شده است. امیدواریم که این ارتباط و همکاری در شناساندن فرهنگ و ادبیات کهنسال و پرمایه ایران بمردم جهان مانند گذشته استوار باشد و این دانشمند بزرگ ایرانشناس صنفات مجله قدیم ارمنان را که پاسدار سخن و ادب اصیل ایران است بامقالات تحقیقی خود که در ایران علاقه مندان فراوان دارد پیوسته مزین کند.